సామెతలు - సాంఘిక జీవితం - మానవస్వభావం

PROVERBS-SOCIAL LIFE – METAPHOR OF HUMAN NATURE

A. Mallesham

Asst. Professor of Telugu, Madhu malanch Govt. Degree College, Bodhan, Nizamabad Dist., Telangana

ఒక జాతి సంస్కృతి, సంప్రదాయాలను, సామాజిక జీవన విధానాన్ని ప్రతిబింబించేవి సామెతలు. తక్కువ మాటల్లో ఎక్కువ లోతైన విషయాలను వివరించే విశేష వాక్యాలు సామెతలు. సామెతల్లో చమత్కారం, హితవు, జీవితానుభవం, లోకజ్ఞానం, సామాజిక జీవన విధానం అంతర్లీనంగా ఉంటాయి. భాష సజీవమైనది, సామెతలు, పొడుపుకథలు, జాతీయాలు ఆ భాషా వైశిష్ట్యానికి మచ్చుతునకలు. ఇవిలేని భాషలు లేవంటే అతిశయోక్తి లేదనుకుంటాను. భాష తియ్యందనానికి ఇవన్నీ దోహదం చేస్తున్నాయి. భాషలో మార్పులు సహజం. అలాగే ఒక సామెతలోని భాషలో కూడా మార్పులు వస్తూనే ఉంటాయి. అయినా తరతరాలుగా ఆ సామెతలోని భావంలో మాత్రం మార్పురావడం లేదు. అది వ్యావహారికంలో ఉన్నా గ్రంథస్థ రూపంలో ఉన్నా ఆ భాషలో దానికున్న స్థానం ఉండనే ఉంది. ఒక అరబిక్ సామెత "Proverbs are lamps to words" అని పేర్కొన్నది. అలాగే Bacon సామెతలను గురించి ప్రస్తావిస్తూ "The edged tools of speech" అని అభిప్రాయపడ్డాడు. భాషా సాహిత్యాలతో అనుబంధం కల్గిన సామెత మన సాంఘిక జీవితంలో కూడా ప్రవేశించి విడదీయరాని బంధంగా నిల్చి ఉంది.

'సామెత లేని మాట ఆమెత లేని ఇల్లు' అని మన తెలుగు సామెత చెప్తోంది. అక్షర జ్ఞానం ఉన్నవాడు కానీ, లేనివాడు కానీ తన మాటల్లో ఎప్పుడో ఒకప్పుడు, ఏదో ఒక విధంగా చమత్కారయుతమైన నానుడిని ప్రవేశపెడ్తూనే ఉంటాడు. అలాగే ఉన్నవాడుకానీ, లేనివాడుకానీ కనీసం పండుగ పబ్బాల్లో అయినా సరే ఇంట్లో విందు చేసుకొనే తీరుతాడు. అందుకనే మన పెద్దలు సామెతకు ఆమెతకు సామ్యం చూపించారు. 'సామ్య' శబ్దానికి 'సామ్యత' అనే అసాధురూపం ఏర్పడి 'సామెత'గా మారి ప్రచారం ఉందన్న డా. చిలుకూరి నారాయణరావు గారి అభిప్రాయం సమంజసమైనదే. కన్నడంలో కూడా సామెతకు సమానమైన పదం 'సామతి'. ఈ సామతి కూడా 'సామ్యతె' నుండి ఆవిర్భవించింది. తెలుగులో కూడా 'సామ్యత' నుండే సామెత ఉద్భవించిందనడంలో సత్యాంశం కనిపిస్తున్నది.

సామెతలు జనవ్యవహారంలో వినవచ్చే ఆణిముత్యాల్లాంటి వాక్యాలు. ఇందులో వ్యక్తి జీవితంలోనూ, సంఘ జీవితంలోనూ అనుభవం ద్వారా గోచరమయ్యే సత్యాలుంటాయి. ఇవి జనం వాడుకలో బాగా నలిగిన, వ్యాప్తి పొందిన వాక్యాల అనుభవసారాన్ని రంగరించుకున్న రసగుళికలు. నలుగురి నోటపడి నలిగిన వాక్యాలు. ప్రజా జీవన అనుభవాల సారం సామెతలు.

మానవుడి సంఘజీవి అన్నాము. నిజానికి సంఘంలో జీవించడమే అతని ప్రత్యేకత. అతి ప్రాచీన కాలం నుంచి మనుష్యుడు సంఘంపైనే ఆధారపడ్డాడు. సాంఘిక చైతన్యంతోనే జీవిస్తున్నాడు. సంఘంలేనిదే మానవుడు లేడు అంటే అతిశయోక్తి లేదనుకుంటాను. మానవుడు తన చుట్టూ ఉన్న వాతావరణానికి అనుగుణంగా వర్తించే వ్యక్తిత్వాన్ని పొంది ఉన్నాడు. అందువల్లనే అతడు సంఘజీవిగా మనగలుగుతున్నాడు.

సామెతలు ఒక విజ్ఞాన ఖనితో పోల్చవచ్చు. ప్రజలని విజ్ఞానవంతులుగా చేసే సామర్థ్యం సామెతలలో దాగి ఉంది. మానవుడు ఒక్కొక్కసారి తన ఖచ్చితమైన అభిప్రాయాన్ని ఎదుటివాడు ఏమనుకొంటాడో అని ఘాటుగా చెప్పలేకపోతాడు. లేదా చెప్పబోయే అంశాన్ని స్పష్టంగా వివరించలేకపోతాడు. అలాంటి సమయాల్లో తన భావానికి సరిపోయే సామెతను ఎన్నుకొని పరోక్షంగా పోల్చి చూపిస్తాడు. ఒకవేళ ఆ సామెతే సకాలానికి జ్ఞప్తికి రాలేని పక్షంలో 'అదేమో సామెత చెప్పినట్లుగా' అని ప్రయోగిస్తాడు. ఇదంతా గమనిస్తే సామెత మన సాంఘిక జీవితంలో విడదీయరాని అంశంగా ఎలా నిలద్రొక్కుకుందో ఇట్టే గ్రహించవచ్చు. ఆయా సందర్భాలను బట్టి మనకు తెలియకుండానే ఆయా సామెతలని ప్రయోగిస్తుంటాము. ఈ సందర్భానికి ఈ సామెతను ఉపయోగించాలన్న నిర్బంధం ఒక్కోమారు మృగ్యమౌతుంది. సమాజంలో నిలద్రొక్కుకున్న సామెతను బట్టి ఆ సమాజపు అభిరుచుల్ని పసికట్టడానికి వీలవుతుందనడంలో సందేహం లేదు.

సంక్షిప్త గుణం, ప్రచారంలో ఉండడం, సామ్యం కలిగి ఉండడం, తరతరాల అనుభవమూలం, వాక్య రూపంలో ఉండడం, సూత్రప్రాయమైన అంశాన్ని కలిగి ఉండడం, వివేకవంతమైన అంశాన్ని కలిగి ఉండడం, ఉపదేశానివ్వడం, సార్వజనీనత అనేవి సామెతల ప్రధాన లక్షణాలుగా భావించవచ్చు. సామెతలని ఒక విశ్వకోశంతో పోల్చవచ్చు.

సాంఘిక జీవితం మారినా సామెత మారదు. తరతరాలుగా మనకందించబడ్డ ప్రాచీన విజ్ఞానం సామెత. ఒక జాతి విజ్ఞానమంతా ఇందులో ఇమిడి ఉంది. చారిత్రక జీవిత సత్యాన్ని ఇంత చక్కగా అందించే ప్రక్రియ బహుశా మరొకటి ఉండదేమో! సాంఘిక జీవితంలోని పలు సన్నివేశాలు, సంఘటనలు సామెతకు వస్తువులయ్యాయి.

సామెతలు సాంఘిక జీవితంలో ముఖ్యంగా కుటుంబ జీవితం, వ్యవసాయిక జీవితం, వ్యక్తుల స్వభావాలు, జాతులు / వృత్తులు, ఆచారాలు, విశ్వాసాలు, పండుగలు, నీతులు / ఉపదేశాలుతో ముడిపెట్టుకున్నాయి.

ఇక తెలుగు సామెతల్లో ప్రతిబింబించే విభిన్న మానవ స్వభావాలను గురించి తెలుసుకుందాం.

విభిన్న మానవ స్వభావాలను ప్రతిపాదించే సామెతలు :

ఈ సంఘంలో విభిన్న వ్యక్తిత్వం ఉన్న మనుష్యులు అనేకులున్నారు. వాళ్ళ మనస్తత్వం కూడా విభిన్నమైందే. అలాంటి సామెతలు మన సాంఘిక జీవితంలో అనేకం చోటుచేసుకొన్నాయి. సమయ సందర్భాలకు తగినట్లుగా వాటిని ప్రయోగిస్తుంటాము.

'అందరికి మంచివాడు అనంతయ్య' ఎవ్వరి పక్షము వహించకుండా మధ్యస్థంగా ఉండేవాళ్ళు. 'ఏ గాలికి ఆ చాప ఎత్తినట్లు', 'ఏ ఎండకా గొడుగు పట్టేవాళ్ళు' ఈ సమాజం నిండా ఉన్నారు వీళ్ళు అందరికీ మంచివాళ్ళు 'ఏ రోటి దగ్గర ఆ పాట పాడాలి మరి'.

'అందరికీ శకునం చెప్పే బల్లి, తాను పోయి కుడితిలో పడ్డట్టు'. 'చెప్పేవి శ్రీరంగ నీతులు దూరేవి దొమ్మరి గుడిసెలు' అన్నట్లుగా తన విస్తర్లో ఈగ వాలిందని తెలిసినా ఎదుటివాళ్ళ విస్తర్లో దోమపడిందని ఆక్షేపించే ప్రబుద్ధులూ లేకపోలేదు. అందరికీ నీతులు చెప్పేవాడు తానెప్పుడూ అవినీతుడుగానే ఉంటాడని ఈ సామెత చెప్తోంది.

'వాన పోటుకుకంటె మానుపోటుకెక్కువ'. సంఘంలో నిజమైన పెద్ద మనుష్యులు ఎక్కడో ఉంటారు. 'అన్నీ ఉన్న విస్తరి అణగి మణగి ఉంటుంది, ఏమీ లేని విస్తరి ఎగిరెగిరి పడుతుంది.' అలాగే కుండపోతగా వర్షం వచ్చి, ఆగి పోయినా చెట్టుకింద నిల్చున్న వారికి చెట్ల ఆకుల మీద నిలచి ఉన్న చినుకులు గాలి రావడంతో ఒక్కసారిగా పైనపడతాయి. అధికారం ఉన్న పెద్దలు ఎక్కడో ఉంటే చీటికి మాటికి అమాయకులపై ధ్వజమెత్తే వాళ్ళను గురించి చెప్పే సందర్భంలో ఈ సామెతను ప్రయోగిస్తుంటాము. మెత్తని వాళ్ళను చూస్తే మొత్తబుద్ధి అవుతుంది కదా ఎవరికైనా!

ఊరంతా ఒకదైతే ఉలిపి కట్టెది ఇంకొక త్రోవ. ఇలాంటివాళ్ళు తమ పంతం నెరవేర్చుకోవడానికి పాటుపడే దుర్బుద్ధి ఉన్నవాళ్ళు. నలుగురితో బాటు నారాయణా, కులముతో పాటు గోవిందా అన్నారు. నలుగురు నడిచిందే బాట, పలువురు పలికిందే మాట, నిజానికి చెవికి గట్టు, ఊరికి కట్టు ఉండాలి, ఊరంతా ఒకటై, తనొకడే వేరుగా ఉంటే తనకేనష్టం అని గ్రహించే వాడికి ఏ లోటూ ఉండదు.

తాడి తన్నేవాడుంటే తలతన్నే వాడూ ఉంటాడు. తామేదో గొప్పవాళ్ళమనుకొని విర్రవీగే వాళ్ళూ ఉంటారు. అయితే వాళ్ళ తమ్ముమించిన వాళ్ళుంటారని ఊహించరు. ఎత్తుకు పై ఎత్తు వేసే వాళ్ళుంటారని ఎంత మంది గ్రహిస్తారు. "Tit for tat" అంటారు. కుక్క కాటుకి చెప్పు దెబ్బ కదా!

కింద పడ్డా మీసాలకు మన్ను కాలేదన్నట్టు, కిందపడ్డా పై చేయి నాదేనన్నట్లు, విర్రవీగే మనుష్యులూ ఉన్నారు. పౌరుషం వీళ్ళ నరనరాల్లోనూ దాగి ఉంటుందేమో. అంటే తామెంత తప్పు చేసినా సమర్థించుకొనే సామర్థ్యం వీళ్ళలో ఉంటుంది.

'దూరపు కొండలు నునుపు' సాధారణంగా మనకు కనిపించే కొండలూ, గుట్టలూ ఎగుడుదిగుడులేకుండా నునుపుగా ఉంటాయి. దగ్గరికివెళ్తే అసలు స్వరూపం బయటపడ్తుంది. అలాగే దూరానికి అందరూ మంచివాళ్ళుగానే కన్పిస్తారు. సమీపించింతర్వాత వాళ్ళ నిజరూపం బయలవుతుంది. అంటే వాళ్ళతో సాన్నిహిత్యం ఏర్పడింతర్వాత వాళ్ళ గుణాలు, నడవడులూ మనకు పూర్తిగా అవగాహన అవుతాయి.

'చదివేది రామాయణం, పడగొట్టేది దేవాలయం', 'ఇంటిపేరు కస్తూరి వారు, ఇంట్లో గబ్బిలాలకంపు' ఇలాంటి వాళ్ళంతా శ్రీరంగనీతులు చెప్పే వాళ్ళూ, 'పైనపటారం లోనలొటారం' అన్నట్టుగా వ్యక్తిత్వం లేనటువంటి వాళ్ళూను, వీళ్ళు చెప్పే మాటకీ, చేసే పనికీ ససేమిరా సంబంధం ఉండదు.

'అరచేతిలో వైకుంఠం చూపించే' ప్రబుద్ధులూ ఉన్నారు. ఇదిగో అదిగో అంటూ ఏ పనినైనా ఆరునెలలకైనా పనిచేసి పెట్టినా ఫరవాలేదు. నమ్మించి నట్టేటముంచకపోతేసరి.

అశుద్ధం మీద రాయివేస్తే ముఖమంతా చిట్లుతుంది. అందుకనే 'అవివేకి చెలిమికంటే వివేకి విరోధం మేలు' అన్నారు. ఇలాంటి వాళ్ళకు దూరంగా ఉండాలని హెచ్చరించడానికి ఈ సామెతలు బయల్దేరాయి.

'చెవిటివానిముందు శంఖమూదినట్లు'గా మొండివాడి దగ్గర ఎంతవాదించినా అంతే. 'మొండికి సిగ్గులేదు, మెదడుకు గాలిలేదు' అన్నారు. మొండివారు రాజుకన్నా బలవంతుడట. అందుకనే అన్నారు 'మొండికీ బండకూ నూరేళ్ళు ఆయుష్షు' అని.

'నాలుక ఉన్నవాడు నాలుగు దిక్కులు తిరుగగలడు'. అందుకనే నోరుండాలంటారు. తనది తప్పయినా దబాయించి మాట్లాడేవాళ్ళూ లేకపోలేదు. అందుకనే 'నోరున్నవాడిదే రాజ్యం' అన్నారు. నోరుంటే ఊరుంటుంది; 'నోరుంటే పోరు గెలుస్తుంది' అన్న సామెతలు అనుభవంలోంచి పుట్టినవే. 'నోరుమంచిదయితే ఊరు మంచిదవుతుంది' అయితే 'ఉన్నమాటంటే ఉండూరు అచ్చిరాదు' మరి.

'గుడిమింగే వాడొకడయితే, లింగాన్ని మింగే వాడింకొకడు' గుడిని గోపురాన్ని కూడా మ్రింగేది మరొకడు – ఇదీవరస. ఇక ఈగను కప్ప మ్రింగితే, కప్పను ప్రాము మ్రింగుతుంది. ఇలాంటి విభిన్న వ్యక్తిత్వాలు, మనస్తత్వాలు, గుణాలు ఉన్న మనుష్యులు మన సమాజంలో లెక్కకుమిక్కుటంగా కన్పిస్తారు. వీళ్ళు 'చెడపకురా చెడేవు' అన్న నగ్నసత్యాన్ని గమనించగలిగితే మన సమాజం పురోభివృద్ధి చెందుతుందనడంలో సందేహంలేదు.

మాటమీద నిలకడలేనివాళ్ళు చాలామంది వీళ్ళు 'రెండు నాలుకలవాళ్ళు' ఒకసారి ఉన్నబుద్ధి మరోసారి ఉండదు. మాటని మార్చడంలో వీళ్ళను మించిన వాళ్ళుండరు. వీళ్ళని నమ్మిచెడనివాళ్ళులేరు.

కొందరు గబగబా వాగేస్తుంటారు. వీళ్ళు వాగినా, కల్మషం అనేది ఉండదు. మరికొందరు ముచ్చుకోతిలా ఉంటారు. అందుకనే అన్నారు 'గబగబా అరచేవాడి పంచచేరవచ్చు గాని, నేలముచ్చోడి కడపతొక్కరాదు' అని ముసవ ముగ్గురికి మార్చింది అనీ, గబ గబా అరచేవాళ్ళు మనసులో ఉన్నదంతా ఒకేసారి కక్కేస్తారు. మనసులో ఏమీ ఉంచుకోరు. వీరికి పూర్తిగా విరుద్ధంగా ఉంటారు నేలముచ్చోడివాళ్ళు. లోలోపలనే గోతులు త్రవ్వే స్వభావం వీళ్ళది.

కుక్కతోక గట్టె కుదురునా చక్కగా, కుక్కతోక వంకర. అలాంటి వంకరబుద్ధి ఉన్నవాళ్ళకు ఎన్ని మంచిమాటలుచెప్పినా, చెప్పినంత సేపూ తల ఊపుతుంటారు. మళ్ళీ షరామామూలే, వీళ్ళని భగవంతుడు కూడా బాగుచేయలేడు.

'గొఱ్ఱెదాటు, ఏలం వెర్రి' అన్నట్లు కళ్ళుమూసికొని గుడ్డిగా అనుసరించే వాళ్ళూ, 'ఒక కంటిలో సున్నం, ఇంకొక కంటిలో వెన్న', 'ఒక చంట పాలు ఒక చంట నెత్తురు' ఉన్న 'మేక వన్నెపులి' లాంటి మోసగాళ్ళూ, 'తడి గుడ్డతో గొంతుకోసే' దగాకోరులూ ఈ సమాజంలో చీడపురుగుల్లా ప్రజల్ని వెన్నదుతూనే ఉంటారు.

మన సమాజంలో అమాయకులూ ఉన్నారు. 'నల్లనివన్నీ నీళ్ళూ, తెల్లనివన్నీ పాలు' అనుకుంటారు వీళ్ళు. 'ఉలవలు తింటావా బసవన్నా, అంటే ఊ అన్నట్లు'గా ఉంటుందీ వీళ్ళ తత్త్వం. అందుకనే వీళ్ళని ఏడ్పించుకుతినే ఘరానా మనుష్యులూ బయల్దేరారు.

'ధనియాల జాతి' వాళ్ళూ ఈ సంఘంలో అనేకులున్నారు. ధనియాలను చెప్పుతోరాచి బద్దలు చేసి వేస్తే గాని మొలవవట. అలాగే వీళ్ళూను. భయాన కానీ పనిచేయరు. 'నయాన కాని పని భయాన అవుతుంది'. వీళ్ళ 'నయాన పాలు తాగరు కాని భయాన విషమైన తాగుతారు'.

'అనుమానం పెనుభూతం'. అంతేకాదు 'అనుమానం ప్రాణసంకటం' కూడ. కొందరిలో అనుమానం పరాకాష్ఠలో ఉంటుంది. అది భూతంలా వెంటాడుతూనే ఉంటుంది.

'అడుసు తొక్కనేల కాలు కడుగనేల' బురదను చూసి చూసి తొక్కాల్సిన అవసరం లేదు. తొక్కితే కడుక్కొని తీరాలి. ఎవరైనా చేయరాని పని చేసినప్పుడు సాధారణంగా మనం ఈ సామెతను వాడుతుంటాము.

'కాలికి వేస్తే మెడకు, మెడకు వేస్తే కాలికి' వేసే అసాధ్యులున్నారు. వీళ్ళు 'నందిని పంది, పందిని నంది చేయగలిగిన' సమర్థులు.

'అందితే జుట్టు, అందకపోతే కాళ్ళు' సమాజంలో ఇలాంటి వాళ్ళే అధికంగా తారసిస్తారు. ఏదో ఒకలాగ తమపంతం నెరవేర్చుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తుంటారు. నయాన భయాన పనిచేయించుకొంటారు బెదరిస్తారు. ఎదుటి వాడుకూడా ఇలాంటి మనస్తత్వం ఉన్నవాడైతే వీళ్ళ పప్పులుడకవు.

'పరుగెత్తే వాణ్ణి చూస్తే తరిమేవాడికి లోకువ'. ఈ ప్రపంచమే అంత. కొంచం చనువిస్తే నెత్తినెక్కి కూర్చుంటారు కొందరు.

'తా త్రవ్విన గోతిలో తానేపడతాడు' ద్రోహం తలపెట్టదానికి ప్రయత్నిస్తే 'చెరపకురా చెడేవు, ఉరకకురా పడేవు' అన్నట్టుగా తను తవ్వుకొన్న గోతిలో తానేపడతాడు.

'చన్నుగుడిచి రొమ్ము గ్రుద్దినట్లు'గా నీచులు ప్రవర్తిస్తుంటారు. 'పాలు బోసి పెంచినా పాము కరవకమానదు'. నీచులు ప్రవర్తన ఇలాంటిదే. 'ఏరుదాటి తెప్పతగిలేసేరకాలివి'.

'నంగనాచి - తుంగబుఱ్ఱ' ఏమీ తెలియనట్లు నటించే వాళ్ళ స్వభావం ఇందులో వ్యక్తమవుతోంది.

'తలచినప్పుడే తాతకు పెళ్ళి' అనుకొన్న పని అప్పుడే అయిపోవాలని పట్టుబట్టేవాళ్ళ స్వభావాన్ని వ్యంగ్యంగా చెప్తోందీ సామెత.

'ఉయ్యాలలో బిడ్డను పెట్టి ఊరంతా వెదకినట్లు'గా మతి మరుపు మనుషులెందరో ఉన్నారు. అంతెందుకు చంకలో పిల్లనుంచుకొని ఊరంతాగాలిస్తారు. ఒకామె 'చంకలో పిల్లనుంచుకొని సంతలో వెదకిందట'. గొల్లవాడూ మతి మరుపు విషయంలో ఎవరికీ తీసిపోడు. 'గొల్లవాడు గొఱ్ఱెపిల్లను చంకను పెట్టుకొని అడవి అంతా వెదికాడట'.

'ఉండేదానికి స్థలమిస్తే, పండుకోను మంచం అడిగినట్లు'. 'అయ్యో పాపం అంటే, ఆరునెలల పాపం వస్తుందంటారు'. 'పాత్రమెరిగి దానం' చేయాలంటారు. అర్హత ఉన్నవాడికే దానధర్మాలు చేయాలి. పాపమని పాత చీరిస్తే ఇంటి వెనుక్కుపోయి మూరతక్కు వచ్చిందని అంటే ఏం లాభం? ఉపకారానికి పోతే అపకారం వెంట వచ్చినట్లవుతుంది మరి. ధర్మానికి పోతే కర్మం చుట్టుకొన్నదట.

'ఉపాయం ఉన్నవాడు ఊరిమీద పడి బ్రతుకుతాడు'. ఉపాయముంటే ఎలాగైనా అపాయం నుండి బయటపడతాడు. ఉపాయంలేనివాడు ఉపవాసంతో చచ్చాడట. ఉపాయవంతుడు ఊరికి ఉరపడి, ఉపాయం లేనివాణ్ణి ఊళ్ళోనించి వెళ్ళగొట్టమన్నారు.

'ఇల్లు కాలి ఏడుస్తుంటే చుట్టకు నిప్పవ్వమన్నట్లు'గా, 'సాయబు గడ్డం కాలి ఏడుస్తుంటే బీడీ అంటించుకుంటా తాలు' అన్నట్టుగా ఎవడి స్వలాభం, స్వార్థం వాడిది. అత్తకు అటుకులు లేక చస్తూంటే - అల్లుడొచ్చి దీపావళి పండగన్నట్టు ఇతరుల కష్టనిష్ఠూరాలను ఆలోచించరు. తమకు మంచి జరిగితే చాలు ఇలాంటి వాళ్ళు 'ఉడుమూపోతే పోయింది నా చేయి వస్తేచాలు' అంటారు.

'ఈగ ప్రణం కోరు, నక్క పీనుగు కోరు' ఇది కూడా స్వార్థపరుల్ని గురించే చెప్తున్నది.

'ఆయాసం ఒకరిది అనుభవం ఇంకొకరిది'. కష్టించి పనిచేసే దొకడు అనుభవించే దొకడు, శ్రమించే దొకడు, పేరు తెచ్చుకొనేది మరొకడు.

'ఆడలేక అంగణం వంకర అన్నట్లు' ఇతరులను నిందించే ప్రబుద్ధులూ లేకపోలేదు.

'తాను వలచింది రంభ తాను మునిగింది గంగ' – మొండి పట్టుపట్టేవాళ్ళ స్వభావం ఇది. 'తాపట్టిన కుందేటికి మూడే కాళ్ళంటారు' వీళ్ళు. 'నంది అంటే నంది, పంది అంటే పంది' అని పట్టుదల వహిస్తారు. 'తిమ్మిని బ్రహ్మి, బ్రహ్మిని తిమ్మి' చేయగల సమర్థులు వీళ్ళు.

'పిట్టకొంచెం కూతఘనం' అన్నట్టుగా 'పొట్టివాడికి పుట్టెడు బుద్ధులంటారు'.

'నమ్మించి గొంతుకోసేవాళ్ళు', 'నట్టేటిలో చేయివిడిచే వాళ్ళు', 'తిన్నింటి వాసాలు లెక్కపెట్టే' విశ్వాసఘాతకులు, ఆవులిస్తే పేగులు లెక్కపెట్టే ఆగంతకులూ, 'గుడ్డు వచ్చి పిల్లను వెక్కిరించినట్లు'గా పెద్దల లోపాలను ఎన్నేవాళ్ళు, 'నక్క నారాయణునికైనా నామం పెడుతుంది' అన్నట్టుగా 'నక్క వినయం, కొంగ జపం' లాంటి జిత్తులమారి స్వభావం ఉన్నవాళ్ళు, కోతికి కల్లు త్రాగించినట్లుగా వాగే అతివాగుడు గాళ్ళు మన సమాజంలో లేకపోలేదు.

'గంజి తాగేవానికి మీసాలు ఎగబెట్టే వాడొకడు' సంఘంలో ఇలాంటి వ్యక్తులూ ఉన్నారు. 'కాలుకడుగ ముంతలేదు. కల్లుకు కళాయి గిన్నె' అన్నట్లుగా లేమి తనని బాధిస్తున్నా, నలుగురిలో గొప్పకోసం ఇలాంటి వాళ్ళు ప్రాకులాడుతుంటారు. డబ్బా, దర్పా, దర్పమూ ఉన్నవాడు మీసాలెగబెట్టినా, ఎగబెట్టే వాడున్నా సరిపోతుంది. లేనివాడుచేస్తే అవహాస్యం పాలవుతాడు.

ఇలా భిన్న వ్యక్తిత్వాలు, విభిన్న మనస్తత్వాలు ఉన్న వ్యక్తులపై మేనకువేలు సామెతలు మన సాంఘిక జీవితంలో చోటు చేసుకొన్నాయి.

<u>**ముగింపు :**</u>

అనంతమైన జీవిత అనుభవాలను సంక్షిప్తంగా, సూత్రప్రాయంగా చెప్పేవి సామెతలు. సరళత, సరసత, సహజత్వం, సంక్షిప్తత సామెతకు గల ముఖ్యలక్షణాలు. అల్పాక్షరాలలో అనల్పార్థాన్ని నిక్షిప్తం చేసుకున్న ప్రజాసూక్తం, ప్రజావాక్యం సామెత. సామెతల కారణంగా సంభాషణ చమత్కారంగా ఉంటుంది. విషయం హృదయానికి మనస్సుకు హత్తుకొని పోయేటట్లుగా ఉంటుంది. ఉపదేశాత్మకంగా, సందేశాత్మకంగా మాత్రమే గాక సునిశితమైన హాస్యం, వ్యంగోక్తి వైభవం లోకానుభవసారం రంగరించుకొని నిశిత విమర్శనా బాణంగా ఉపయోగించబడుతుంది సామెత. దేశచరిత్రకు, జాతి సంస్కృతికి ప్రాచీన భాషా స్వరూపానికి మానవ నైజానికి సామెత అద్దం పడుతుంది. నాగరికత వికసిస్తున్న ఆధునిక సమాజంలో సామెతల వాడుక క్రమంగా క్షీణిస్తున్నది. సామెతలు కనుమరుగైపోతున్నాయి. కాని ఇప్పటికీ సామెతలు పల్లె సీమలలో రాజ్యమేలుతున్నవి. పల్లె వాసులలో వారి నోళ్ళనిండా సామెతలు నర్తిస్తుంటాయి. బావిలో ఊటలాగా ఊరుతుంటాయి. పల్లె వాసులు నోరువిప్పితే చాలు సామెతల పరిమళం గుప్పుమంటుంది. సంఘంలో పాతుకుపోయిన కొన్ని ముఖ్యమైన సామెతలు.

'ఎవరికి వారే యమునా తీరే'

'ఎవడికంపు వారికింపు'

'గోచితో పోయేదానికి గొడ్డలెందుకు'

'గాలిలో మేడలు కట్టినట్టు'

'వ్రతం చెడ్డా ఫలం దక్కాలి'

'కలకాలం బ్రతికినా కాటికి పోక తప్పదు'

'ఇచ్చేవాణ్ణి చూస్తే చచ్చేవాడు లేచొస్తాడు'

'ములాజాకు పొయ్యి ముండ యాకటయ్యింది'

'నల్లచీర కట్టు కొన్నదల్లా నా పెళ్ళామే అన్నాడట'

'మీసాలొచ్చిన తర్వాత దేశాలు కానరావు'

'బతుక లేక బడిపంతులు'

'రోజూ చచ్చేవాళ్ళకు ఏడ్చేవాళ్ళెవరు'

ఇలా వ్రాస్తూ పోతే ఎన్నింటినైనా ఉదహరించవచ్చు. సామెతలని అవసరాన్ని బట్టి, సందర్భాన్ని బట్టి నిత్యం ఉపయోగిస్తుంటాము. సమాజం మారుతూ ఉన్నట్లే కొత్త కొత్త సామెతలు బయలుదేరుతాయి. కనుకనే సామెతలు సమాజాధ్యయనానికి మూలసామాగ్రిగా నిలిచి ఉన్నాయి. ఆంగ్ల భాషా వ్యామోహం వల్ల అంతరించిపోతున్న తెలుగు భాషను తెలుగు వెలుగుగా పల్లెసీమలలో నేటికి వ్యవహారంలో సజీవంగా ఉన్న సామెతలను పరిరక్షించుకోవలసిన బాధ్యత తెలుగు ప్రజలందరిపై ఉంది.

ఆధార గ్రంథాలు :

1. తెలుగు సామెతలు (1974) – ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ.
2. తెలుగు కన్నడ సామెతలు – డా. జి.ఎస్.మోహన్.
3. వ్యక్తి –సమాజం – తెలుగు అకాడమీ.
4. ఆంధ్రుల సాంఘిక చరిత్ర – బి.ఎన్.శాస్త్రి
5. సామెతలలో సాంఘిక జీవితం – డా.జి.ఎస్.మోహన్.

***